

Ціноутворення на ринку електричної енергії від Української енергетичної біржі

Механізм коригування ціни електричної енергії замовником / виконавцем є індивідуальним для кожного конкретного випадку і залежить від погодинного графіку індивідуального профілю споживача

На оптовому ринку електроенергії ціни є більш мінливими, ніж на будь-якому іншому ринку. При розгляді безлічі різних стратегій ціноутворення для споживача не існує єдиного «правильного» чи «неправильного» вибору. Варіанти ціноутворення варіюються від повністю фіксованих цін до повністю індексованих цін на електроенергію.

При прийнятті остаточного рішення щодо вибору стратегії, важливо враховувати бюджет компанії, стійкість до енергетичних ризиків та операційні плани. А як показує практика, низька прогнозованість ринку електричної енергії призводить до ризиків у фінансово-господарській діяльності промислових підприємств і створює умови для врегулювання проблемних питань за рахунок підвищення тарифів. За умови нестабільних цін на ринку з'являється тенденція до зниження обсягу довгострокових контрактів на користь короткострокових.

До липня 2021 року частина 6 статті 67 [Закону України «Про ринок електричної енергії»](#) містила норму, що ціни ринку «на добу наперед» (далі — РДН) та внутрішньодобового ринку (далі — ВДР) можуть використовуватися як орієнтир (індикатор) для укладення правочинів щодо купівлі-продажу електричної енергії на ринку електричної енергії. Відповідно до Закону України «Про заходи, спрямовані на подолання кризових явищ та забезпечення фінансової стабільності на ринку природного газу» від 14.07.2021 № 1639-IX така норма була скасована з метою сприяння формування індексу ринку двосторонніх договорів (далі — РДД). Після різкого обвалу цін на РДН і у зв'язку з постійною високою мінливістю ринку НКРЕКП почала здійснювати низку заходів, спрямованих на стабілізацію ситуації на ринку. Відповідно до світової практики ціноутворюючим ринком на ринку електроенергії є РДД.

Слід зазначити, що в Україні у 2021 році (відповідно до даних НКРЕКП) на РДН було реалізовано 11 %, на внутрішньодобовому ринку — 2 %, а за двосторонніми договорами — 87 % від загального обсягу продажу на ринку електричної енергії, тобто РДН не є основним сегментом ринку електричної енергії. Саме тому органи державної влади працювали з учасниками ринку над тим, щоб як орієнтир застосовувався саме індикатив цін РДД.

З цією метою організатором торгівлі на РДД, Українською енергетичною біржою (далі — УЕБ), було розроблено та розпочато публікацію Місячного індексу ціни електроенергії базового навантаження.

Зокрема, НКРЕКП було розроблено постанову «Про затвердження Змін до Порядку

формування цін на універсальні послуги», відповідно до якої пропонується в ціні на універсальні послуги при розрахунку ціни закупівлі електричної енергії враховувати ціни УЕБ.

Публікуючи місячний індекс базового навантаження в торговій зоні «ОЕС України», УЕБ забезпечує прозорість і дає ринку корисну довідкову інформацію. Базова ринкова ціна формує важливу основу для торгових операцій учасників ринку. Індекс відображає ціну електроенергії базового навантаження в «ОЕС України» на наступний місяць (M+1). Значення індексу формується протягом місяця, що передує розрахунковому, на підставі середньозважених цін електроенергії базового навантаження за періодом постачання, що охоплює повний календарний місяць M+1.

Загальний місячний індекс базового навантаження — середньозважений показник цін у торговій зоні «ОЕС України», який враховує вагу кожного аукціону. Місячний індекс базового навантаження *відображає середньозважену ціну електричної енергії внутрішнього виробітку*, реалізованої на УЕБ. Місячний індекс базового навантаження в торговій зоні «ОЕС України» УЕБ на 17 % нижчий за індекс бази на вересень РДН.

Переваги використання фіксованого ціноутворення на електроенергію: учасник ринку електричної енергії прив'язаний до встановленої ціни на весь термін дії контракту, поки це короткострокові угоди (1 місяць). Незалежно від ринкових коливань ціна за МВт-год. залишається незмінною протягом усього терміну.

Зважаючи на основну ознаку РДД, постачальники електричної енергії покривають більшість своїх потреб в електричній енергії, а на короткострокових ринках збалансовують свої портфолію, тому можливо брати за основу ціну РДД, поєднуючи її з цінами короткострокових ринків для формування репрезентативного ціноутворення на роздрібному ринку електричної енергії.

Механізм коригування ціни електричної енергії замовником / виконавцем є індивідуальним для кожного конкретного випадку і залежить від погодинного графіку індивідуального профілю споживача. Це передбачено пунктом 7 частини 5 статті 41 [Закону України «Про публічні закупівлі](#)»: *«зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, ARGUS регульованих цін (тарифів) і нормативів, що застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни»*. У разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни замовником у розділі «Порядок зміни ціни» має бути передбачений механізм зміни ціни (від котирування ТОВ «УЕБ» чи ДП «Оператора ринку»).

Оскільки замовники зацікавлені провести закупівлю електричної енергії за ринковою ціною, змінюючи її виключно до ринкових індикативів, місячний індекс базового навантаження є індикативом цінових трендів у майбутньому.

Метою трейдерів, постачальників є отримання прибутку від мінливості ринку, а не

зменшення ризиків. Їхня торгівля базується на урахуванні тенденцій або прогнозного аналізу. Трейдери купують, коли переконані, що ціни будуть йти вгору, і продають, коли ціни падають вниз. Отже, ще однією особливістю даного індексу є інформаційна складова для прогнозного аналізу.

За допомогою місячного індексу ціни електроенергії базового навантаження можна проаналізувати динаміку цін на ринку двосторонніх договорів та порівняти з індексом бази РДН.

Для подальшого розвитку оптового ринку та запровадження більш зрозумілих його правил УЕБ працює над стандартизацією контрактів (тиждень, місяць, квартал, рік). Стандартні продукти та стандартне завершення угод є ключовим фактором для розвитку ліквідності на товарному біржовому ринку. Визначений спектр оптових енергетичних продуктів має відповідати європейському прикладу, оскільки різні продукти стануть серйозною перешкодою для іноземних трейдерів.

Також щодо електричної енергії читайте на порталі RADNUK.COM.UA такі статті:

«Підготовка проєкту договору про закупівлю електричної енергії споживачу»;

«Визначаємо вид, обсяг та очікувану вартість закупівлі електричної енергії правильно»;

«Особливості складання тендерної документації для проведення закупівлі електричної енергії»;

«Які порушення найчастіше допускають замовники під час закупівлі електричної енергії: практика ДАСУ».